

Stadshout als grondstof, een lokaal verhaal

18 mei 2021

de natuur en
milieufederaties

Stadshout als grondstof, een lokaal verhaal

In januari 2019 gingen de Natuur en Milieufederaties in samenwerking met [DuurzaamDoor](#) van start met het project ‘Stadshout als grondstof: een lokaal verhaal’. Binnen dit project heeft de NMF ondersteuning geboden aan stadshoutorganisaties, gewerkt aan een landelijk stadshoutnetwerk en is een peiling uitgevoerd onder stadshoutorganisaties. Voor DuurzaamDoor is dit belangrijk om zo invulling te geven aan het al doende leren en al lerende doen voor [stadshout](#) in de transitie naar een circulaire economie. De sleutel zit in het persoonlijke: ketenpartners moeten op een heel concreet casusniveau samen de wil en het vertrouwen opbouwen om de cirkel daadwerkelijk te gaan sluiten. Verandering heeft tijd nodig. De doorbraak wordt pas zichtbaar na vergelijking van meerdere verschillende casussen.

In dit project ‘Stadshout als grondstof: een lokaal verhaal’ is kennis opgedaan over de Nederlandse stadshoutsector. Deze kennis delen we graag met dit rapport. Graag leggen wij u in dit rapport uit wat wij verstaan onder ‘stadshout’ en de ‘stadshoutsector’. Vervolgens bespreken we de grootste voordelen en uitdagingen van de stadshoutsector.

Wat is stadshout?

Om verschillende redenen worden bomen uit de stad gekapt. Soms staan ze in de weg voor een bouwproces of soms zijn ze ziek. Deze bomen worden na de kap vaak versnipperd en vervolgens verbrand. Dat kan beter! Stadshoutorganisaties maken producten en/of halffabricaten van hout van bomen uit steden, dorpen of van landgoederen. Dit doen ze bij voorkeur lokaal: het hout uit een stad of dorp wordt binnen een kleine afstand van de oorsprong toegepast.

Wat zijn de grote krachten van de stadshoutsector?

De verschillende stadshoutorganisaties in Nederland doen mooi werk. In onze inventarisatie kwamen we er achter dat er ruim 20 stadshoutorganisaties in Nederland zijn.

Een lokaal verhaal

Het lokale karakter is een toegevoegde waarde van het stadshout. Juist het feit dat van die ene boom bij jou uit de buurt een mooi product is gemaakt, maakt dat product meer waard. Dit

zie en hoor je terug bij de klanten van stadshoutorganisaties. Ook voor het milieu levert het lokale hout iets op. Hout dat uit de tropen naar Nederland moet komen heeft al een enorme impliciete CO₂-uitstoot voordat het in de bouwmarkt terecht is gekomen. Voor stadshout geldt dit in veel mindere mate.

Elke boom telt

In een circulaire economie benutten we al het hout, óók van de bomen uit de stad. Stadshoutorganisaties zien deze waarde en benutten deze door stadsbomen te verwerken tot mooie producten. Dat is niet eenvoudig. Stadsbomen worden niet gekweekt om als plank te eindigen dus zijn vaak niet recht, bevatten vaak spijkers en zijn soms ziek of rot. Stadshoutorganisaties trotseren dit risico. Ze proberen er een weg omheen te vinden om het hout tóch hoogwaardig in te kunnen zetten. Vervolgens benutten ze niet alleen het stamhout, maar doen ze ook hun best om takken, bladeren en zaagsel hoogwaardig in te zetten.

Duurzaam op alle vlakken

Stadshoutorganisaties zijn, zonder uitzondering, sociale ondernemingen. Dat houdt in dat ze niet alleen in hun kernwerkzaamheden bezig zijn met duurzaamheid en de circulaire economie, maar ze duurzaamheid toepassen in al hun handelen. Ze zorgen voor lokale werkgelegenheid voor reguliere werknemers, vrijwilligers en mensen die willen re-integreren. Ze zorgen voor een veilige werkplek en leren hun werknemers een ambacht. Vaak doen ze dit uitsluitend met duurzame energie en met een bedrijfsvoering die op alle punten zoveel mogelijk duurzaam is.

Wat zijn de grootste uitdagingen voor de stadshoutsector?

Naast deze krachten van de stadshoutsector, merkten we in dit project ook dat er uitdagingen en dilemma's zijn waar de stadshoutorganisaties mee kampen. In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste uitdagingen en doen we waar mogelijk suggesties om deze uitdagingen te voorkomen of te overwinnen.

Maatwerk versus efficiëntie

De prachtige tafels, kasten of stoelen die van stadshout worden gemaakt hebben veel meer waarde dan een identiek product van anoniem hout dat van ver komt, juist door het lokale karakter. Vaak is op het product ook terug te zien waar de boom gestaan heeft en hoe lang. In dit project merkten we dat stadshoutorganisaties twijfelen tussen het bieden van maatwerk en het maken van producten die precies voldoen aan de individuele wens van een klant en het maken van producten op basis van grootschalige productie. Het eerste past in beginsel beter bij het karakter van de stadshoutorganisaties, het tweede is efficiënter en levert meer schaalvoordeel op, waardoor de producten goedkoper worden. Een lastig element aan deze afweging is dat de stadshoutstammen moeilijk voorspelbaar zijn. Wanneer ze binnen komen en te drogen worden gelegd, bestaat er een kans dat ze na het zagen rot blijken te zijn van binnen of dat het hout om andere redenen toch veel minder bruikbaar is. Het is daarom onvermijdelijk dat stadshoutorganisaties zich in de productie bezig blijven houden met maatwerk. Voor veel

stadshoutorganisaties zou het rendabel kunnen zijn om zich qua productgroepen meer op een klein aantal standaardproducten te concentreren.

Zichtbaarheid

Stadshoutorganisaties doen mooi werk. Wanneer je in de zagerij staat zie je direct de positieve impact van het werk dat daar uitgevoerd wordt. Toch is het een grote uitdaging voor stadshoutorganisaties om hun verhalen te delen. Vanwege de kleine marges op de producten is het voor deze organisaties niet rendabel om een communicatieafdeling aan te stellen die de verhalen deelt op internet en social media. Toch is meer communiceren wel belangrijk. Op deze manier wordt het verhaal van stadshout als grondstof voor meer mensen duidelijk. Dit levert natuurlijk ook nieuwe klantcontacten op, maar meer communiceren zorgt er voor dat stadshoutorganisaties ook voor dat mensen meer circulair gaan denken. De aanbeveling voor de lezer van dit rapport: communiceer over en namens de stadshoutorganisatie(s) bij jou in de buurt en moedig mensen aan om er eens een kijkje te nemen.

Financiering en opschaling

Wanneer je nu als circulaire ondernemer actief bent, heb je doorgaans een vernieuwend en nog onbekend verdienmodel. Circulaire ondernemers, zo ook stadshoutondernemers, werken vaak met een afvalstroom. Het blijkt voor veel

stadshoutorganisaties lastig om financiering te krijgen voor opschaling en uitbreiding van hun organisatie. Het is helaas niet eenvoudig om deze uitdaging met een simpele aanbeveling te verhelpen. Het zal nog even duren voordat de financiële sector klaar is voor vernieuwende verdienmodellen. In de tussentijd zullen stadshoutorganisaties afhankelijk blijven van subsidies, klanten en mensen die privé willen investeren.

Certificering

Overheden en veel andere grotere organisaties hebben duurzame inkoopvoorwaarden. Een hele goede zaak, want in dergelijk inkoopvoorwaarden staat vastgelegd dat de spullen die ingekocht worden, aan bepaalde eisen moeten voldoen op het vlak van duurzaamheid. Voor stadshoutorganisaties leveren deze inkoopvoorwaarden echter helaas een probleem op. In de inkoopvoorwaarden van hout staat vaak vastgelegd dat het ingekochte hout gecertificeerd moet zijn. De bekendste certificeringen voor hout zijn FSC en PEFC. Dit is natuurlijk goed, wanneer het gaat om hout uit buitenlands bos, soms tropisch bos. Door het gebruiken en goed naleven van deze certificeringen wordt goed gewaarborgd dat er geen onnodig hout gekapt wordt. Echter, stadshout komt niet uit een bos.

Het komt hoogstens uit een park, maar vaker nog staan de bomen langs lanen. Het hout van deze bomen heeft dus geen certificering, maar is uiteraard wel duurzaam gekapt én het hoeft niet ver getransporteerd te worden.

De beste oplossing voor dit probleem is, zoals zo vaak, de simpelste. Voeg aan deze inkoopvoorwaarden toe dat ook lokaal hout van bomen van binnen een schaal van bijvoorbeeld 100 kilometer aan de inkoopvoorwaarden voldoet. Wanneer het niet mogelijk is om de inkoopvoorwaarden aan te passen, kan worden gedacht aan een situatie waarin de stadsbomen langs een straat of laan als bos worden gecertificeerd. PEFC heeft hier mogelijkheden voor.

Tot slot

De Natuur en Milieufederaties blijven in 2021 en daarna samenwerken met de stadshoutorganisaties om ze te ondersteunen. Daarbij hopen we bovenstaande krachten te versterken en uitdagingen zo goed mogelijk te overwinnen. Heb je een vraag gerelateerd aan Stadshout? Neem contact met ons op via [deze contactpagina](#). Ook andere circulaire initiatieven zijn van harte welkom om een vraag te stellen via ons [Servicepunt Circulair](#).

Natuur en Milieufederaties
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
www.natuurenmilieufederaties.nl